

Bulgarian Language and Culture Abroad
Български език и култура по света

Втори форум на българските училища в Западното полукълбо

МЯСТОТО НА ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО ДНЕС. ПЪТИЦА ЗА УСПЕШНО ПРЕПОДАВАНЕ ВЪВ ВИРТУАЛНА СРЕДА

Ваня Налбантова

Българско училище „Джон Атанасов“ – Чикаго, САЩ

Преди месец в Ню Йорк Таймс Тони Шварц (Tony Schwartz) – известен бизнесмен, журналист и писател, тревожно заостри вниманието върху т.нар. от него „пристрастяване към технологиите“. Учените все още не са стигнали до консенсус относно термина „пристрастяване към технология“ и кои фактори го разграничават от „проблемна употреба“ или „лош навик“.

„Учениците от среден курс прекарват шест часа пред електронни устройства, а от гимназиален – умопомрачителните девет часа на ден“, казва авторът.

По-рано тази година от анализ на Common Sense Production става ясно обаче, че децата от осем до осемнайсет години използват 85% от това време в развлекателните мрежи.

„Детето ми е пристрастено към видеоигрите, какво да правя?“, пита родител. В по-горе посочения материал Addicted to Distraction самият Шварц признава проблема си – да гледа в електронните устройства постоянно. Нереално е да се очаква подрастващите да контролират поведението си, когато и възрастните не успяват.

Светът е променен. Зависимостта ни от технологиите е непрекъсната. Основните въпроси, които се очертават днес, са: Нашите човешки връзки променят ли се от нашите технологични връзки? Честотата и качеството на употреба на технологии променя ли основните ни човешки взаимодействия и поведение? И ако тези въпроси основно засягат киберпсихологията, то за педагозите остава нелеката задача да преосмислят и пренаредят киберпространството на децата ни, за да извлекат максимална полза от технологичното им пристрастяване с цел усъвършенстване на обучението. Ако виртуалната среда е новата реалност, образователната система трябва да я усвои, да се слее с нея, да я използва и контролира. Опитът и знанието ще си прокарат успешно път, ако се възползват от новия инструментариум. Затова вниманието на специалистите днес е насочено към преосмисляне теориите на преподаване. Учени смятат, че сега е времето да се използва тази „електронна зависимост“ за подобряване на „образователната

производителност“. Днес в САЩ колежи и университети масово се насочват към онлайн уроци. 70% от ръководните им академични съвети са съгласни, че този вид обучение е от решаващо значение за тяхната дългосрочна политика. Три са основните предизвикателства, пред които са изправени училищата, които смятат онлайн курсовете за основен двигател в бъдеще.

1. Постигане на ангажираност и успех на учениците.
2. Намаляване на разходите.
3. Избор на подходяща технология.

Проблем № 1: Постигане на ангажимент и успех

Основното предизвикателство за всеки педагог днес е как да привлече вниманието и да стимулира процеса, за да поддържа и подобрява резултатите от обучението. Какъв формат да използва за провеждане на учебните часове/курсове: „на живо“ (присъствени), напълно онлайн или смесени. Американското министерство на образованието заедно с Националния център за академична трансформация (NCAT – National Center for Academic Transformation) създаде концептуална рамка, която определя дванайсет различни вида онлайн обучение.

Някои от най-добрите практики са следните. На първо място – познаване особеностите на възрастовата група и ниво, според които да се избере интригуващ формат. За навлизане в нова онлайн рамка е практика да се започне със смесеното обучение. Повечето от днешните ученици са от така нареченото „цифрово поколение“ с основни характеристики:

- израснали с интернет и мобилни устройства;
- необходимост от незабавно удовлетворение, никаква толерантност към закъснения на резултата;
- изискване на съвременна обратна връзка;
- гъвкавост във „време и място“;
- гъвкавост в смяна на дейности.

С други думи, днешните ученици се нуждаят от мобилно обучение, мигновени резултати, съвременна помощ без ограничения на мястото, възможност за работа с връстници, премахване на ангажиращи формати. Учениците се променят с всяко следващо поколение, което изисква и методиката да се развива, за да бъде рамката винаги подходяща и завладяваща. Първата стъпка е да се отхвърлят всички подходи, които не отговарят на очакванията на аудиторията. Пример е един от по-новите формати, който преподаватели прилагат – Course Management Systems, система за самостоятелно онлайн обучение, без взаимодействие в реално време, без колективни задачи, без човек за обратна връзка в момента на урочната лекция. Много ученици намират този онлайн урок скучен. Обучаемият почти няма контакт с преподавател или група. Ниската степен на взаимодействие води до ниска ангажираност и до незавършване на класа. „*Запис на преподавателя и контактуване с имейли е вече стара система*“, казва специален доклад за списание Time.

Смесеното обучение съчетава елементи на онлайн обучение с традиционно „лице в лице“ преподаване, за да допълни, но не и да замени контакта с учителя. Това осигурява най-доброто от двата модела – гъвкавостта на цифровите ресурси, както и силните страни на класове, ръководени от инструктор. Днешните преподаватели, като цяло, са съгласни, че смесеното обучение постига по-добри резултати дори от традиционното обучение в класната стая или от 100% онлайн обучението. Министерството на образованието на САЩ потвърди силата на тази система след направени 180 проучвания и публикува анализи, в които се казва: „Учениците в онлайн условия показват по-добри знания в сравнение с ученици, които учат същия материал чрез традиционния метод – лице в лице“. „Смесеното обучение помага на учителите и учениците да поддържат реална връзка, която изгражда ангажимент и е най-надежден подход за осигуряване на положителни резултати в обучението“. Чрез проследяване на прогреса на ученика инструкторът може да прецени областите за усъвършенстване и повишаване на ефективността на прилаганата методика, да направи бързи корекции на курса, да търси тактики на преподаване, като например забавяне, ускоряване, задаване на въпроси, предоставяне на повече писмени бележки и коментари, отделяне на индивидуално внимание, ако се налага. С поглед върху поведението на учениците преподавателят може да се намесва подходящо, за да се гарантира успех.

Проблем № 2: Намалване на разходите за предоставяне на курсове

Както е известно, традиционните класове стават по-скъпи с всяка изминала година. Министерството на образованието в САЩ непрекъснато сравнява предимствата и недостатъците на традиционното и онлайн обучението и стига до следните изводи.

– Учениците в онлайн класовете абсорбират материал по-бързо в предпочитаната от тях среда и време.

– Увеличава се скоростта на учебния процес чрез по-ефективно използване на времето: спестяват се часове пътуване (което потенциално освобождава четири или повече часа седмично).

– Колкото по-бързо ученикът напредва, толкова по-скоро записва следващо ниво и се дипломира в по-кратки срокове.

– Традиционният модел на „лице в лице“ уроци намалява максималната пропускателна способност на учениците (не всеки намира достъп до желания клас и преподавател.).

– Онлайн обучението позволява и на инструктора да се фокусира върху добавяне на по-голяма стойност на съдържанието, като се освободи от някои рутинни дейности, свързани с присъственото обучение.

– Намалване на разходите за съоръжения, класни стаи, почистване и печат, осветление и др. Тези спестявания могат да се вложат за оборудване с нови технологии, свързани с успешни онлайн класове.

– Когато онлайн курс е разработен, материалите са записани, дискуссионните групи са създадени, тези цифрови активи могат да се използват многократно, за да достигне информацията до повече ученици.

– Онлайн разпространението на задания, литература, коментари, тестове е по-бързо и по-евтино.

От 2013 г. много изследвания прогнозираят сигурното бъдеще на онлайн класовете. Най-малко шест отделни проучвания на двацет и два щата в САЩ са достигнали до извода, че преминаването към онлайн образование спестява пари, без да накърнява качеството. NCAT има за цел да помогне за подобряване на резултатите в обучението, като същевременно намали разходите. NCAT прави това чрез проектиране на големи въвеждащи курсове за включване на повече онлайн компоненти още в ранните етапи на образователната система.

Проблем № 3: Избор на подходяща технология

Това е предизвикателство, пред което се изправят всеки преподавател или училище, планиращи онлайн обучение. Тази технология трябва да е едновременно лека за използване, педагогически ефективна и евтина. Веднага следват въпросите: Какви са задължителните базови функции и параметри за целите на съответното обучение? Кои ненужни екстри могат да се спестят? Как да се гарантира безпроблемна доставка и пълноценно обучение навсякъде и по всяко време? Трябва ли да се мисли за изграждане на собствена система? Трябва ли да се разчита на наследена техническа база, или да се инвестира в нова? Ако е така, кое е най-доброто и рентабилно решение? Това са сложни въпроси. Отговорите зависят най-вече от специфичните нужди на отделната институция. За да бъде ефективна онлайн платформата, учителите изискват тя да осигурява възможност за:

- редизайн на целия курс;
- увеличаване на диалога между учениците;
- мониторинг;
- автоматизирана обратна връзка;
- осигуряване на поединична помощ;
- възможност за намеса;
- обучаване на неограничен брой студенти;
- постоянна помощ за поддръжка на ИТ системата.

Обикновено изборът е между три категории образователни технологии.

1) Платформи за отворено обучение като Moodle, I Tutor, Canvas. Известно е, че от 2010 г., с помощта на Центъра за образователни инициативи, в България също се експериментира с Moodle базираната учебната платформа u4il1bteto.bg. Moodle е свободен софтуер, който се разпространява без никакви лицензионни такси. Организациите могат да конфигурират софтуера, както те желаят. Консултантски фирми от трети страни го поддържат без затруднение. *Силни страни:* ниска първоначална цена; с достатъчен бюджет може да се изгради завладяваща система. *Недостатъци:* общата стойност за поддръжка и управление може да надвиши първоначалната инвестиция; успехът зависи от бюджета; някои функции не могат да бъдат изпълнени без програмист. Малко

възпитатели имат уменията и свободното време, за да управляват система с отворен код, и наемат външни консултанти за инсталиране, конфигуриране, интегриране, отстраняване на грешки и обучаване на персонала как да използва системата. Няма жива връзка със студента. За разлика от търговските системи Moodle изисква превключване между различни модули, функции и екрани, за да се виждат основните елементи като графици, съдържание и маркери. Това губи време, създава объркване. Като пример за функции, липсващи на Moodle, могат да се посочат: виртуална класна стая за присъствени, водени от инструктор уроци; ограничени възможности за мобилно обучение; заплащане чрез администратор; Player за видео стрийминг изисква приставка.

2) Традиционни системи за управление на обучението (LMS / Learning Management Systems), като Blackboard, Edmodo, Desire2Learn, Global Scholar, CRTeacher 2 и др. Педагози определят LMS като „рамката, която обработва всички аспекти на процеса на обучение“. „Това включва предоставяне на съдържание, проследяване и оценяване на напредъка на учениците, обратна връзка, работа с регистрация и администриране. Blackboard 9.1 включва също съдържание (срещу допълнително заплащане), което предупреждава учениците за крайни срокове и академични приоритети в рамките на един курс, позволява на преподавателя полесно да включи видео и снимки директно в текст, позволява на учениците да се свързват със своите онлайн класове с помощта на различни преносими устройства, като например iPhone или IPAD. *Силни страни:* патентована система за управление на обучението и използване, силна своевременна поддръжка от корпорацията. *Недостатъци:* много скъпа, с постоянни годишни увеличения заради непрекъснатата интеграция на допълнителни приложения, които, от своя страна, забавят и блокират системата. Таксата за ползване се заплаща всяка година. Чудно ли е тогава, че толкова много хора искат да заменят Blackboard с нещо по-ново и по-добро? Moodle и Blackboard са двете най-популярни онлайн учебни платформи за развиване на пълен онлайн курс, който да включва и мултимедийно съдържание.

3) Cloud-базирани LMS (системи за управление на обучението) като WizIQ LMS, eLearning247, Scholar LMS, Talents LMS. Осигуряват всички основни характеристики и предимства на традиционните LMS на по-ниска цена и с по-малък IT отпечатък, без изискване за лицензиране. *Силни страни:* включва виртуална класна стая; поддържа всички мобилни устройства Android, iPhone и IPAD навсякъде, по всяко време; лесен за научаване, лесен за използване; лека техническа поддръжка; осигурява on-line плащане; доставя фактури за учащи; ресурси за изпитване и оценяване. Цялото техническо обслужване и актуализиране се извършва от продавача. Възможно е интегриране на записани лекции и живо онлайн взаимодействие. Приложенията дават възможност на всеки потребител да добавя своя собствена независима марка за унифициран потребителски опит. Поддържа всички популярни файлови формати: Word, Excel, PowerPoint, PDF, MP4; конвертиране на слайдовете с дикторски текст към MP4 видео; поддържа аудио/видео

запис, споделяне на документи, както и споделяне на екрана; включва интерактивна бяла дъска; включва медия плеър, за да осигури бърз, пълен екран видео; поддържа анкети, въпроси и чат; безплатни уебинари.

Не са за подценяване и **игровите приложения**, създадени с образователни цели, допълващи основните платформи, достъпни на всички видове мобилни устройства. В статията си „Играта в образованието – известното и неизвестното“ в списание на Софийския университет за електронно обучение Вася Делибалтова разглежда различните ракурси, в които може да бъде видян феноменът на играта – философски, психологически и педагогически.

Българчетата по света имат добра практика на използване на всички горепосочени платформи в училищата, които посещават в съответните държави. Учениците показват интерес, заинтригувани са от методиката, фокусирани са върху темите, които усвояват с лекота, поемат отговорността за собственото си напредване – търсят информация, творят проекти, стоят свързани, съревновават се и се мотивират. „Технологичното пристрастяване“ вече работи за подобряване на „образователната производителност“ в другата държава. Прекривайки прага на българското училище, на учениците им се налага да се връщат във време, отминало за техните стандарти и очаквания. Това поражда стрес, демотивация, липса на самочувствие в световната рамка. Българското училище зад граница е продължение на българския дом, свързване с българската държава. За да бъде тази връзка желана, родното училище трябва да е толкова добро, колкото се очаква от него. Децата ни са технически готови да учат Вазовия език и литература по всяко време и от всяко място, стига да бъдат допуснати до правилните ресурси. Българската образователна система стои пред сериозен проблем – да се изравни със стандартите, които самите ученици ѝ поставят.

„*Първото задължение на всяко правителство е да даде подобаващо образование на гражданите*“, казва Симон Боливар (Simón Bolívar). Всеки друг вариант е предателство на нашия дълг към нашите наследници. А задачата на учителя е само да помогне на ученика си да прояви своите знания и заложби чрез премахване на пречките по пътя му.

THE PLACE FOR ONLINE LEARNING IN THE MODERN SCHOOL SYSTEM. ROADS FOR SUCCESSFUL TEACHING IN A VIRTUAL ENVIRONMENT

✉ **Ms. Vania P. Nalbantova**
Bulgarian school John Atanasoff
Chicago, IL, US
Institute of Cyrillic Languages
Chicago, IL, US
E-mail: nalbantova@sbcglobal.net